

El pressupost militar a Espanya segueix creixent

Anàlisi del pressupost de Defensa de 2018

Autoria: Pere Ortega · Xavier Bohigas

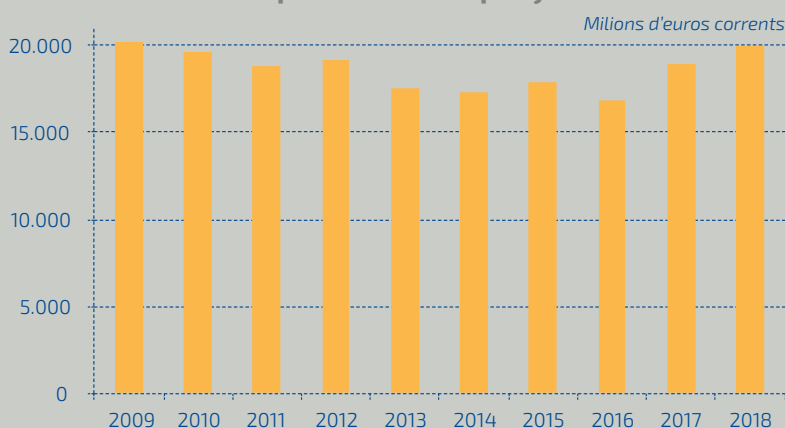
El pressupost de Defensa augmenta el 2018 en un 10,5% respecte l'any anterior. Un increment que confirma l'esforç ja anunciat per la ministra de Defensa, María Dolores de Cospedal, d'arribar al 2% del PIB de la despesa militar a l'any 2024.

Aquest increment serà destinat, en la seva major part, a dotar de més crèdit a les partides d'adquisició de nous armaments, per fer front als pagaments ja compromesos dels Programes Especials d'Armaments (PEA), per als que Defensa, ha assignat un crèdit de 2.164,48 M €, 340 milions més que el 2017.

No obstant això, per mostrar una informació veraç sobre la despesa militar espanyola, cal afegir a la despesa de Defensa algunes partides ocultes d'altres ministeris. Entre elles destaquen la R + D militar, que el 2018 augmenta en un 46% fins a arribar als 678 M €; i el cost de les operacions militars a l'exterior que si bé estan pressupostades en 314 milions €, es preveu que tinguin un cost final de 1114 M €.

La despesa militar real espanyola, al 2018, serà de 54,6 milions d'€ diaris, situant-se en l'1,67% del PIB i el 4,42% del pressupost.

Despesa militar espanyola

INDEX

Introducció	2
Persisteix la falta de transparència en defensa	2
La despesa militar a Espanya 2018	4
Els Programes Especials d'Armament	6
El mite del 2% del PIB en la despesa militar	7
Despesa militar per despesa social	8
Investigació militar en els PGE 2018	9
Comparació R+D civil-militar	11

INTRODUCCIÓ

De nou, com ve passant des de la suposada fi de la crisi, els Pressupostos Generals de l'Estat de 2018 presenten un augment de la despesa militar, que cada any analitzem des del Centre Delàs. D'aquest nou pressupost, el primer a destacar és que s'incrementa en un 10,5% la despesa del Ministeri de Defensa pel que fa a l'any 2017. Un increment que ve a confirmar l'esforç ja anunciat per la ministra de Defensa, María Dolores de Cospedal, del govern del Partit Popular per complir amb la promesa feta per Mariano Rajoy en una sessió de l'OTAN a Galles al setembre de 2014, on es va comprometre de paraula, juntament amb la resta de països membres de l'OTAN, a assolir el 2% del PIB en despesa militar l'any 2024.

Aquest increment del 10,5% es destinarà, en la seva major part, a dotar de més crèdit a les partides d'adquisició de nous armaments, per fer front als pagaments ja compromesos dels Programes Especials d'Armaments (PEA) i destinar més recursos a la R+D, per dissenyar i produir nous PEA.

Com exposàvem en anteriors informes,¹ aquests PEA eren, fins a l'any 2016, una partida no inclosa al pressupost de Defensa inicial que s'acabava aprovant durant l'exercici mitjançant un crèdit extraordinari en el Consell de Ministres i poder fer front als compromisos amb els deutes acumulats pel Ministeri des de l'inici d'aquests programes d'armes. Aquest parany permetia que s'aprovés un pressupost inicial molt per sota de la despesa real final. Aquest any 2018, Defensa ha assignat al pagament dels PEA un crèdit de 2.164,48 M€, 340 milions més que el 2017.

En aquesta publicació, analitzem exhaustivament la despesa militar real que s'aprovarà per a 2018, incloent les inversions en armes que representen, a més dels programes especials (PEA), les inversions ordinàries per al manteniment de les Forces Armades (FAS), que sumen 420 M€, passant de 2.597 M€ el 2017 a 3.017 M€ el 2018, el que representa un espectacular augment del 42,3%, i la partida de R+D militar, a la qual l'any passat es van destinar un total de 461,7 milions, que aquest any seran un 46% més, fins a aconseguir els 678 M€, així com altres indicadors que s'exposen amb detall als diferents apartats del present informe.

PERSISTEIX LA FALTA DE TRANSPARÈNCIA EN DEFENSA

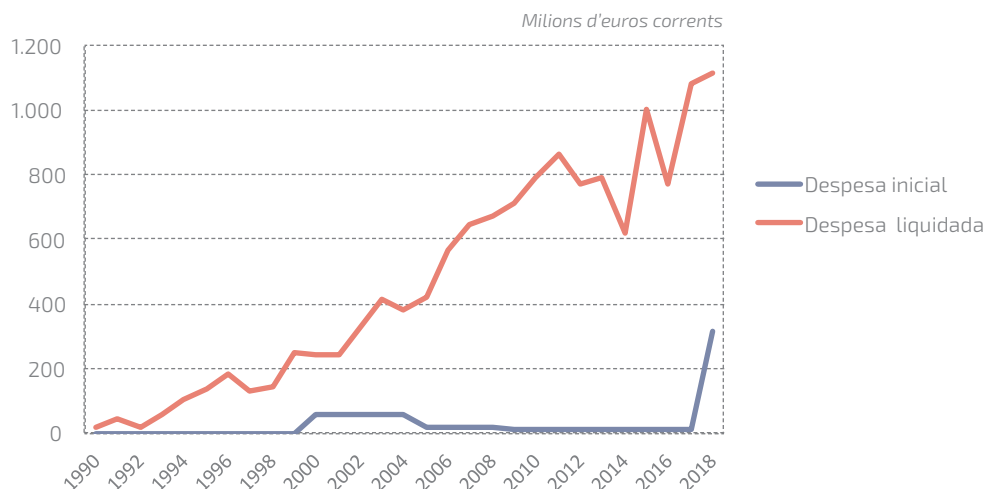
Tot i que ara els compromisos de pagament dels PEA ja s'incloguin en el pressupost de Defensa, els enganys persisteixen. Així, el Ministeri d'Hisenda continua permetent que el pressupost de Defensa no contempli el cost real de les intervencions militars a l'exterior. Des de l'inici d'aquestes missions, el crèdit per a aquesta partida ha oscil·lat dels zero euros a 14,36 milions, quan, en realitat, sempre ha estat molt superior, al cost final en 2017, encara provisional,² que va ser de 1.080 M €. Aquest any, perquè el frau no sigui tan espectacular, s'han habilitat 314,36 M €. Però el Secretari de Defensa Agustín Conde, ja ha advertit que, vists els compromisos adquirits per les missions de les FAS a l'exterior, la despesa a finals de 2018 no serà inferior³ a 1.114 M €.

1. Per saber més sobre els PEA, consultar, Ortega, Pere, *La burbuja de las armas y la industria militar en España*, Informe 33. http://www.centredelas.org/images/INFORMES_i_altres_PDF/informe33_PEAAs_CAST_Web_DEF.pdf

2. Comissió de Defensa del Congrés dels Diputats del 16/04/2018

3. Comissió de Defensa del Congrés dels Diputats del 16/04/2018

Gràfica 1. Despesa inicial i liquidada de les Missions a l'exterior

A la desviació de despesa en les missions a l'exterior, també s'han d'afegir els ingressos que durant l'any li proporcionen al Ministeri de Defensa la venda de patrimoni. Defensa és usufructuari de molts béns públics (casernes, camps de tir, habitatges) que als Governos de torn han permès que s'anessin alienant. Uns ingressos que, Hisenda, permet que s'incorporin al pressupost de Defensa, i que al 2017 van ascendir a 262 M €. Més altres partides, com noves transferències de crèdit i alguns sobrants no gastats l'any anterior que també es permet s'incorporin al pressupost. Així, tots els anys, en la liquidació del pressupost de Defensa, ens trobem que hi ha una desviació important. AL 2017 va ser de 1.382 milions, quantitat que incloem en el nostre anàlisi de 2018, que tenint en compte l'expressat, serà d'un import similar.

Taula 1: La despesa militar inicial d'Espanya (anys 2016-2017)

Milions d'euros corrents

Conceptes	Any 2017	Any 2018	2017/2018
Ministeri de Defensa	7.638,55	8.455,96	10,70%
Organismes Autònoms del Ministeri de Defensa	1.077,92	1.179,77	9,45%
Total Ministeri de Defensa	8.716,47	9.635,73	10,55%
Classes passives militars	3.273,45	3.325,88	1,60%
Pensions de Guerra (Claus Passives)	169,03	157,67	-6,72%
ISFAS (altres ministeris)	624,45	649,02	3,93%
Guàrdia Civil (Ministeri de l'Interior)	2.705,04	2.775,17	2,59%
Crèdits I+D(Ministeri d'Indústria)	302,36	467,61	54,65%
Organismes militars internacionals (Ministeri d'Afers Exteriors)	19,48	19,48	
Total Defensa criteri OTAN	15.810,28	17.030,56	7,72%
Centre Nacional d'Intel·ligència (Ministeri de Presidència)	260,96	281,95	8,04%
Interessos del Deute Públic	1.157,90	1.231,59	6,36%*
Total Despesa militar Inicial	17.229,14	18.544,10	7,63%
Diferència inicial/liquidada	1.382,26	1.382,26	**
TOTAL DESPESA MILITAR FINAL	18.611,40	19.926,36	7,07%
Despesa militar liquidada/PIB	1,60%	1,67%	
Despesa militar liquidada/Pressupost total de l'Estat	4,20%	4,42%	

*Estimació calculada en base al pes total Defensa (criteri OTAN+CNI) sobre els interessos del deute públic.

**Estimació provisional de la diferència entre la despesa militar inicial liquidada. Elaboració pròpia.

Font: Pressupostos Generals de l'Estat

LA DESPESA MILITAR A ESPANYA 2018

En l'anàlisi de la despesa militar d'Espanya que realitzem en el nostre Centre, seguim les indicacions de l'OTAN i les assumides pel SIPRI. Nosal·tres afegim la despesa del Centre Nacional d'Intelligència (CNI), per tractar-se d'un Centre dirigit per militars i on la majoria dels seus membres també ho són. També afegim, la part proporcional dels interessos del deute, ja que si Defensa destina una part important del seu pressupost a inversions, i per finançar-les, Hisenda emet deute públic, és de rebut, que els interessos que genera l'endeutament en proporció a Defensa es considerin despesa militar. Així, el resultat final és que la despesa militar de l'Estat espanyol que es presenta per a la seva aprovació al Congrés dels Diputats per 2018 sigui de 19.926,36 milions d'euros. Més del doble que el del Ministeri i els seus organismes autònoms, que és de 9.635,7 M €. Això, representa una despesa militar diària de 54,6 milions, i que cada habitant de l'Estat hagi de desemborsar anualment 428 euros per contribuir a la defensa del territori espanyol.

La despesa militar real de l'Estat espanyol que es presenta al Congrés per al 2018 es de 19.926,36 milions d'euros. Més del doble que la del Ministeri de Defensa

Taula 2. Principals indicadors de la despesa militar a Espanya (pressupost Inicial)

Euros corrents

Indicadors	2017	2018
Despesa militar diària	51,0 milions	54,6 milions
Despesa militar anual per habitant	401,55 €	428,07 €
Despesa militar / PIB	1,60%	1,67%
Despesa militar / pressupost total	4,20%	4,42%
Variació despesa militar final (respecte l'any anterior)	9,40%	7,07%
Inversions militars	2.596,99 milions	3696,34 milions
Inversions militars / total d' inversions	20,18%	24,94%
Variació inversions militars any anterior	157%	42,3%
R+D militar total	461,75 milions	678,7 milions
R+D militar / R+D total	7,10%	9,62%
Variació R+D militar any anterior	-26,94%	46,98%

Font: Elaboració pròpia a partir dels Pressupostos Generals de l'Estat

Taula 3. Modificacions al pressupost de Defensa

Milions d'euros corrents

Anys	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Crèdits extraordinaris	1.782,77	879,48	927,74	878,01	0,00	30,72
Partides ampliables	753,08	782,47	733,94	1.010,78	994,95	1.057,48
Transferències	2,16	55,17	77,25	225,53	207,50	0
Generats per ingressos propis	192,31	213,1	211,95	223,79	194,69	261,95
Organismes Autònoms	13,18	22,65	47,48	46,67	17,51	31,91
Remanents de crèdit	19,23			3,67	0,00	0,2
Baixes per anul·lació				-7,30	-2,01	
Total	2.762,73	1.952,87	1.998,36	2.381,15	1.412,64	1.382,26

1. Les modificacions de 2017 son provisionals a 30/03/2018. Elaboració pròpia. Font: Pressupostos Generals de l'Estat

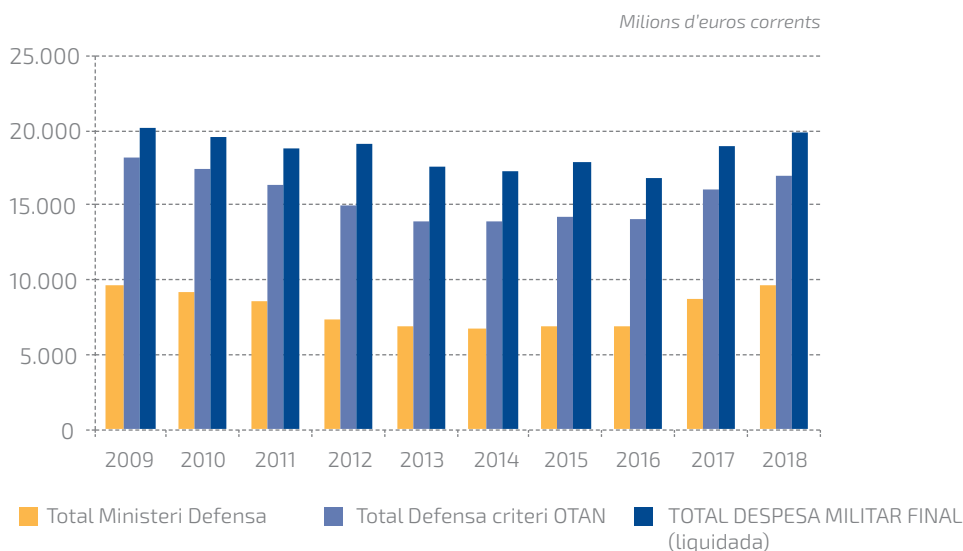
Taula 4. Pressupost inicial

Milions d'euros corrents

Conceptes	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017 ¹	2018
Ministeri de Defensa	8.240,77	7.694,86	7.156,38	6.316,44	5.937,00	5.745,77	5.767,72	5.787,89	7.638,55	8.455,96
Organismes Autònoms del Ministeri de Defensa	1.230,53	1.218,19	1.175,51	1.095,30	976,65	1.030,98	1.086,13	1.111,33	1.077,92	1.179,77
Centre Nacional d'Intelligència ²	255,06	241,37	228,20							
Total Ministeri Defensa	9.726,36	9.154,42	8.560,09	7.411,74	6.913,65	6.776,75	6.853,85	6.899,22	8.716,47	9.635,73
Classes passives militars	3.298,14	3.328,59	3.252,15	3.344,35	3.352,97	3.314,00	3.294,96	3.268,34	3.273,45	3.325,88
Pensionss de guerra (Classes passives)	409,04	371,79	342,30	314,80	284,38	259,74	214,89	190,57	169,03	157,67
ISFAS (Altres Ministeris)	602,53	617,53	624,89	577,52	549,18	556,37	600,33	624,12	624,45	649,02
Guàrdia Civil (Ministeri de l'Interior)	2.941,51	2.973,17	2.790,96	2.733,52	2.659,18	2.615,67	2.620,17	2.654,93	2.705,04	2.775,17
Ministeri d'Indústria (R+D i ajudes militars)	1.157,52	979,21	794,84	582,77	218,15	343,60	563,92	468,14	302,36	467,61
OTAN, UEO (Ministeri d'Afers Exteriors)	56,57	11,07	9,82	14,95	15,20	15,20	13,50	13,10	19,48	19,48
Total Defensa criteri OTAN	18.191,67	17.435,78	16.375,05	14.979,65	13.992,71	13.881,33	14.161,62	14.118,42	15.810,28	17.030,56
Centre Nacional d'Intelligència ²				221,20	203,69	203,69	223,68	240,98	260,96	281,95
Interessos del Deute Públic	834,57	1.125,20	1.212,00	1.170,18	1.385,38	1.197,60	1.120,14	1.089,42	1.157,90	1.231,59
TOTAL DESPESA MILITAR INICIAL	19.026,24	18.560,98	17.587,05	16.371,03	15.581,78	15.282,62	15.505,44	15.448,82	17.229,14	18.544,10
Diferència entre final i inicial	1.153,22	1.044,15	1.164,24	2.762,73	1.952,75	1.957,15	2.381,21	1.412,65	1.382,26	1.382,26
TOTAL DESPESA MILITAR FINAL (liquidada)	20.179,46	19.605,13	18.751,29	19.133,76	17.534,53	17.239,77	17.886,65	16.861,47	18.611,40	19.926,36
Despesa militar final/PIB	1,88%	1,83%	1,73%	1,82%	1,67%	1,63%	1,66%	1,52%	1,60%	1,67%
Despesa Militar liquidada/ Pressupost total Estat	5,11%	4,70%	4,76%	5,28%	4,59%	4,07%	4,06%	3,86%	4,20%	4,42%

1. Liquidació provisional a 3/2018
 2. El Centre Nacional d'Intelligència a partir de 2012 ha deixat de dependre del Ministeri de Defensa
 3. Proposta Inicial Govern pel 2018
- Elaboració pròpia. Font: Pressupostos Generals de l'Estat

Gràfica 2. Evolució de la despesa militar espanyola 2009-2018

ELS PROGRAMES ESPECIALS D'ARMAMENT

Aquestes alegries en la despesa militar sorgeixen del supòsit, que manté el Govern del PP, que Espanya està sortint de la crisi que es va iniciar el 2008. D'aquí que, la ministra de Defensa, Dolores de Cospedal, hagi anunciat un nou cicle inversor en nous armaments, alguns d'ells plasmatats en partides habilitades a la proposta de pressupost de Defensa de 2018. Cospedal va anunciar la posada en marxa de set nous PEA, amb un cost inicial de 10.805.000 per als propers deu anys, amb els quals pretén acostar-se al mític 2% del PIB en despesa militar. Aquestes noves armes, són:

- 348 vehicles de combat VCR 8x8 Piranya
- una fragata F-110.
- 4 drons "Reaper".
- helicòpters "Chinook"
- avions d'entrenament
- avions de re-abastiment a l'aire
- modernització de sistemes de comandament y control aeri
- adequació dels helicòpters NH-90

Uns nous sistemes d'armes que vénen a engrossir els PEA ja existents, algun d'ells en construcció (helicòpter NH-90), i que han representat un enorme cost públic de 34.240 milions d'euros, i dels quals encara es deu, segons Defensa, al voltant de 18.000 milions.⁴

Per fer front al pagament del deute dels PEA, aquest any 2018, s'han d'abonar 1.376 M €, com el crèdit consignat és de 2.164,48 M €, la diferència de 788 milions es destinarà a tornar al Ministeri d'Indústria les ajudes concedides en R + D a les empreses militars. Aquesta devolució al Tresor de les ajudes en R + D a les empreses, no havia estat possible a causa de la crisi. Un deute xifrat en 15.000 M € per l'anterior secretari de Defensa, Pedro Argüelles.^{5 6}

4. Agustín Conde, Secretari de Defensa, Comissió de Defensa del Congrés dels Diputats de 16/04/2018

5. Pedro Argüelles, Secretari de Defensa, Comissió de Defensa, Congrés dels Diputats de 23/05/2013

6. Agustín Conde, Secretari de Defensa, en la Comissió de Defensa del Congrés dels Diputats del 16/04/2018

Xifra que sumada als 18.000 M€ que s'endeuta a les empreses, representa aproximadament uns 33.000 milions d'euros del deute final.

Es a dir, que existeix un colossal deute generat per l'adquisició d'armaments i ara el Govern, pretén ampliar-lo. Així es desprèn del programa 122B de modernització dels PEA, on s'habiliten partides i consignes per a fer front a tres dels set nous programes:

- Vehicles de combat VCR 8XB Piranya 9,20 milions
- Helicòpters NH-90 237 milions
- Una fragata F-110 Sense crèdit

Deixant la resta de programes per als pròxims exercicis.

EL MITE DEL 2% DEL PIB EN LA DESPESA MILITAR

Assolir la xifra del 2% del PIB en la despesa militar no ve determinada per cap anàlisi empíric, sinó que surt de la voluntat dels comandaments militars del Pentàgon que, juntament amb els interessos de directius i accionistes de les indústries militars, pressionen al govern dels Estats Units, perquè el seu president, sigui republicà o demòcrata, pressioni a la vegada a la resta de països aliats perquè augmentin la seva despesa militar. L'actual president, Donald Trump, va arribar a l'extrem d'amenaçar amb abandonar la defensa d'Europa i la OTAN, si els països europeus no augmentaven la despesa militar i contribuïen al manteniment de l'OTAN. Una insistència en augmentar la despesa militar europea, que segur que està determinada per l'interès dels EUA d'afavorir la seva pròpia indústria militar i les vendes d'armes a Europa i a la resta del món, doncs els EUA es el principal fabricant i exportador d'armes del planeta, produeix el 58% i exporta el 34% del total mundial (SIPRI2017), i qualsevol augment de la despesa militar beneficiarà a la seva indústria.

El càlcul sobre què representaria per a Espanya a l'any 2024, però també per al conjunt dels països de l'OTAN i de la Unió Europea a arribar al 2% del PIB en despesa militar, llança xifres colossals. Per a Espanya, considerant només la despesa del Ministeri de Defensa de 2017 (8.776,5 milions), i no la resta de despeses militars repartides per altres ministeris, que va ser de 0,75% del PIB; si es vol arribar al 2% s'haurien de destinar 23.403 M € de la despesa pública a Defensa. Això sense comptar el creixement anual del PIB, que al 2024 sens dubte, serà superior a l'actual, la qual cosa situaria la despesa militar en no menys de 25.000 milions d'euros anuals. Això sense comptar la resta de partides repartides per altres ministeris, detallades a la Taula A-4 de l'Annex, la destinació final és el manteniment de les FAS, i que farien que la despesa militar d'Espanya es situï per sobre dels 35.000 M € anuals. La qual cosa representaria superar el 3% del PIB.

Una cosa semblant els passa als països europeus membres de l'OTAN, que al 2016 van tenir una mitjana de despesa, segons el SIPRI 2017, de l'1,50% del PIB, i que en el seu conjunt gasten en defensa 254.000 M €. Assolir el 2% del PIB, representaria per a ells, gastar 338.666 M € anuals.

La pressió per augmentar la despesa militar europea no respon a cap necessitat empírica, sinó a l'interès des EUA a afavorir la seva pròpia indústria de defensa

L'increment per a la UE, encara seria superior, ja que en el seu conjunt, els països gasten en defensa de mitja un 1'46% respecte al PIB, i dels 287.000 M€ de 2017, passarien a gastar, 393.150 milions d'euros.

Taula 5. Despesa Militar a Europa 2016

Milions d'euros corrents

	PIB 2016	Milers de Milions € 2016	Milers de Milions PIB 2% 2017
Milers de Milions	1,50%	254.000,00	338.666,66
Unión Europea	1,46%	287.000,00	393.150,68
España	0,74%	8.716,47	23.558,02

Elaboració pròpia. Font: SIPRI 2017

Unes xifres difícils d'assumir, considerant la crisi que des del 2008 afecta a Europa i a Espanya, de manera particular. Costa de creure que els governs europeus es llancin a tan increïble augment. Però és d'especial gravetat el cas espanyol, on l'increment rondarà els 17.000 milions, quan, per contra, s'ha retallat la despesa en sanitat, educació, infraestructures, cultura; quan, les pensions de jubilació se senten amenaçades; quan, hi ha un atur estructural del 16,7% de la població activa. Això suposa un desgavellat augment de la despesa militar sense justificació, ja que ni Espanya ni Europa han d'afrontar amenaces militars al seu interior. Doncs segons indiquen les pròpies directrius de Defensa d'Espanya i de la UE, el màxim perill prové del terrorisme, i no sembla que els exèrcits, com ja s'ha demostrat, puguin fer res per impedir atemptats ni tampoc per actuar sobre les seves causes. Tampoc els enfrontaments entre Estats Units i Rússia, que arrossegueu Europa cap a una renovada guerra freda, haurien de tenir una resposta militar, quan, l'aconsellable, seria no tensar les fronteres amb Rússia per mitjà de l'OTAN, i negociar sortides a les crisis entre països veïns.

Segons indiquen les pròpies Directrius de Defensa d'Espanya y de la UE, el màxim perill prové del terrorisme, i no sembla que els exèrcits, com ja s'ha demostrat, puguin fer res per impedir atemptats, ni tampoc per actuar sobre les seves causes

DESPESA MILITAR PER DESPESA SOCIAL

El total de la despesa pública de l'Estat espanyol augmenta un 1,3% respecte a 2017, en canvi els crèdits al Ministeri de Defensa augmenten un 10,5%. I quant augmenta la despesa dels ministeris de l'àmbit social respecte a l'any anterior? La sanitat un 3,9%, l'educació un 3% i la cultura un 4,6%. I per combatre aquesta gran lacra que representa l'atur i la precarietat laboral, que sens dubte és el major problema de la societat espanyola, quant s'hi destina? El Ministeri de Foment del Treball rebrà un paupèrrim augment del 3,9%, quan des de 2008, els crèdits a aquest ministeri han disminuït un 28%. I els recursos per a infraestructures, la partida més lligada a la creació d'ocupació, un 5,3% i des de 2008 s'han reduït un 63%. Llavors podem concloure, que el Ministeri de Defensa, és, sens dubte, el que més ajuda rep per part del Govern del PP.

Taula 6. Polítiques de Despesa 2008-2017

Milions d'euros corrents

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Evo. 2008-2017
Despesa Foment del Treball	7.684	7.584	7.751	7.329	5.765	3.772	4.073	4.746	5.214	5.499	-28%
Despesa Sanitat	4.434	4.623	4.635	4.264	3.976	3.856	3.840	3.861	4.002	4.093	-8%
Despesa Educació	2.933	2.988	3.092	2.843	2.220	1.945	2.150	2.273	2.484	2.525	-14%
Despesa Cultura	1.220	1.284	1.199	1.104	942	722	716	749	803	801	-34%
Despesa Infraestructures	14.690	13.177	14.325	8.859	6.901	5.966	5.452	6.141	5.983	5.392	-63%
Despesa Investigació Civil	7.677	8.203	8.088	7.576	5.629	5.562	5.633	5.668	5.793	6.039	-21%
Ministeri de Defensa	10.091	9.726	9.154	8.560	7.411	6.913	6.776	6.853	6.899	8.716	-14%
Despesa Militar real	20.587	19.770	19.233	18.409	18.819	17.135	16.527	17.672	16.671	18.544	-10%

Font: Elaboració pròpia a partir dels PGE

La principal crítica que s'ha de fer a les inversions en nous armaments és l'enorme malbaratament de diners públics per dissuadir hipotètics enemics d'atacar el territori espanyol, quan, aquesta hipòtesi està lluny de la realitat geopolítica dels països que ens envolten. Ni tampoc per a les missions a l'exterior en què el Govern s'ha implicat, ja que gairebé cap d'aquestes armes dels PEA ha traspasat les fronteres espanyoles i es mantenen en dipòsits, dàrsenes i hangars, esperant que s'acabi la seva vida útil per ser reemplaçades per altres de major cost, i així prosseguir una carrera armamentística cap enlloc que beneficia, sobretot, a les indústries militars espanyoles, però també a les europees i dels Estats Units. Quan, d'altra banda, per a la població les veritables amenaces provenen de la falta d'ocupació, d'habitatge, de cobertures socials per a la dependència, o de tenir pensions dignes. Aquesta és la seguretat que desitja i espera la població que li proporcionï l'Estat, i a la qual el Govern del Partit Popular no vol fer front.

INVESTIGACIÓ MILITAR EN ELS PGE 2018

La previsió de despesa, en els pressupostos generals de l'Estat per a 2018, en l'apartat corresponent a la investigació i desenvolupament militar, arriba als 678.710.000 d'euros. Això representa una assignació 47% més, que la previsió pressupostada en l'exercici anterior, l'any 2017.

La despesa en R + D militar prové de dos programes pressupostaris, com és habitual en els últims anys. El 464A (Investigació i estudis de les Forces Armades) del Ministeri de Defensa amb una assignació de 211,10 milions d'euros i el programa 464B (Suport a la innovació tecnològica en el sector de la defensa) del Ministeri d'Economia, Indústria i Competitivitat amb 467.610.000 d'euros. Les dues assignacions també experimenten importants augments respecte els pressupostos de l'any 2017, el programa 464A creix un 32,4% i el programa 464B un 54,6%, com s'aprecia a la taula 1.

Els recursos assignats a cada programa tenen una finalitat diferent. El programa 464A té com a objectiu "contribuir a dotar a les Forces Armades espanyoles de sistemes d'armes i equips amb el nivell tecnològic i les característiques més modernes i més adequades per a les seves futures missions i ajudar a preservar i fomentar la base industrial i tecnològica espanyola de defensa", tal com exposa la memòria explicativa

La previsió de despesa en l'apartat d'investigació i desenvolupament militar representa una assignació del 47% major, que la previsió pressupostada al 2017

del programa. En canvi, l'objectiu del programa 464B, és donar suport a la participació de les empreses espanyoles en el desenvolupament de projectes tecnològics i industrials relacionats amb la defensa.

Taula 7. Inversions previstes dels programes 464A y 464B corresponents a la I+D militar per al 2017 i 2018

Milions d'euros corrents

INVESTIGACIÓ MILITAR	PGE 2017	PGE 2018
Programa 464A (Ministeri de Defensa)	159,39	211,10
Programa 464B (Ministeri de Economia)	302,36	467,61
TOTAL (464A més 464B)	461,75	678,71

Font: Elaboració pròpia

Vegem amb una mica més de detall com es distribueix el pressupost en cada programa i quines són les dotacions pressupostàries que sofreixen un major increment.

La dotació del programa 464A del Ministeri de Defensa es reparteix entre els centres directius encarregats de la realització de les activitats d'R+D militar que són l'Òrgan Central de la Defensa i l'Institut Nacional de Tècnica Aeroespacial (INTA). Amb unes dotacions de 22,48 M€ y 188,62 M€, respectivament.

Les activitats d'R+D previstes corresponents a l'Òrgan Central de Defensa es centren en els projectes: Sensors i Guerra electrònica, Gestió i cooperació tecnològica, Tecnologia de la informació i comunicacions, Plataformes, propulsió i armes, i Equipament i material per a activitats R+D.

L'INTA és un Organisme Públic d'investigació que, des de 2014, integra tots els centres d'investigació militar. Les seves activitats estan relacionades amb la investigació i el desenvolupament en els camps aeroespacial, aeronàutic, d'hidro-dinàmica, i tecnologies de la defensa i la seguretat. També realitza tasques de certificació, homologació i assajos.

El pressupost per a 2018 de l'Institut de Tècnica Aeroespacial (INTA) arriba als 188,62M€ (un 89% del pressupost del programa 464A). Aquesta assignació representa un augment del 37,73% respecte el pressupost de 2017. Totes les partides pressupostàries d'INTA augmenten, si bé hem de destacar un increment del 706% de la despesa financera (passa de 0,145M€ pressupostats al 2017, a 1,17 M€ al 2018); i les inversions reals amb un increment del 162% (de 25,4 M€ al 2017, a 66,6 M€ al 2018).

Els projectes finançats en el programa 464B per al Ministeri d'Economia, Indústria i Competitivitat són els mateixos que en els últims anys. La dotació total augmenta un 52% respecte al pressupost de 2017. Les dotacions assignades als projectes corresponents al Submarí S-80, als helicòpters NH90 i als Vaixells d'Acció Marítima, sofreixen disminucions respecte a les corresponents a 2017 (10%, 13%, y 78%, respectivament). I, contràriament, el projecte de Fragata F110 i vehicles blindats 8x8 experimenta un augment molt notable, del 316%. Els detalls es poden veure a la taula 8.

Taula 8. Inversions pressupostades per a 2017 i 2018, corresponents al programa 464B, recolzament a la innovació tecnològica en el sector de la defensa del Ministeri d'Economia, Indústria i Competitivitat

Milions d'euros corrents

Projecte	Dotació 2017	Dotació 2018
Submarí S-80	150,0	135,3
Helicòpters NH90	37,0	32,0
Bucs d'Acció Marítima	51,8	11,3
Fragata F110 i vehicles blindats 8x8	69,5	289,0
TOTAL	308,3	467,6

Font: Elaboració pròpia

Les dotacions del programa 464B del Ministeri d'Economia estan íntimament relacionades amb els grans projectes de compra d'armament. Representa que són avenços que es realitzen a les empreses perquè realitzin els corresponents programes d'investigació per fabricar les armes, que posteriorment comprarà el Ministeri de Defensa. Aquests avenços són en forma de crèdits retornables a vint anys i a un interès del zero per cent. Però, fins ara, les quantitats retornades per part de la indústria militar han estat ínfimes. Pel que, aquests crèdits en R + D, realment, s'han convertit en ajudes directes a la indústria militar.⁷

COMPARACIÓ R+D CIVIL-MILITAR

La despesa pressupostada per al 2018 dedicada a la investigació és de 7.056,35 milions d'euros; que correspon a la política de despesa classificada com: Programa 46, Recerca, desenvolupament i innovació, en els PGE 2018, que inclou tant la R + D civil com la militar. Això representa un augment del 8,5% respecte al pressupost de despesa en R + D de 2017.

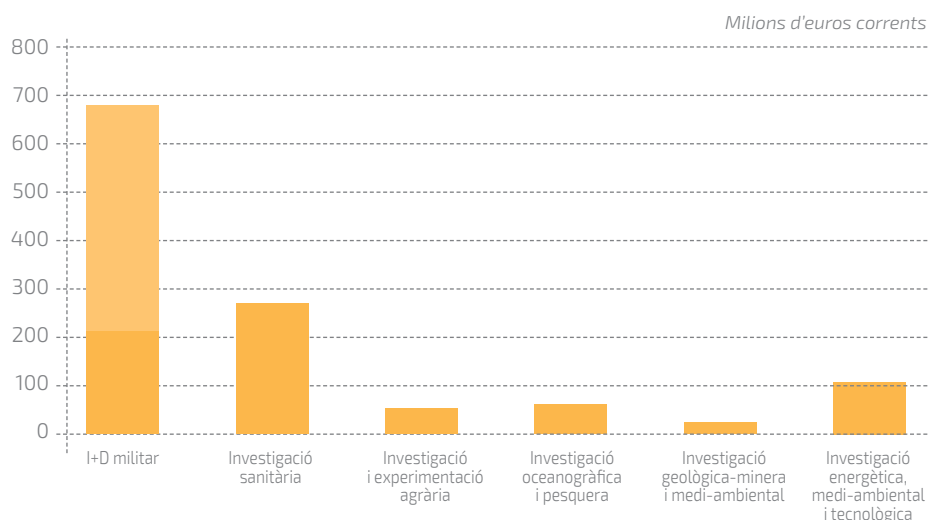
Tenint en compte aquest pressupost, la R+D militar representa un 9,6% respecte el total pressupostat en investigació. Percentatge superior al corresponent a 2017, que era d'un 7,1%. Si desglossem el total dedicat a recerca i desenvolupament en R + D civil (6.377,64 M €) i R + D militar (678,71 M €), veiem que el pressupost d'R + D civil creix únicament un 5,6 % respecte 2017, mentre que la R + D militar creix un 47%. Està clar que el Govern vol donar un fort impuls a la R + D militar, molt per sobre de la civil.

Si considerem la R + D militar com una àrea més de recerca, veiem que el tracte preferent que el Govern dona a la investigació militar respecte a altres àrees d'investigació civil és escandalós. Comparem alguns programes. Així, per exemple, la despesa prevista en investigació militar és gairebé 29 vegades al dedicat al programa "Recerca energètica, mediambiental i tecnològica", gairebé 13 vegades al previst per a "Recerca i experimentació agrària", més de 11 vegades del pressupostat per "Recerca oceanogràfica i pesquera ", o dues vegades i mitja la despesa prevista per " Investigació sanitària ". A la figura 1 es representen, a manera de comparació, les assignacions pressupostàries a programes d'investigació civil juntament amb la inversió en R + D militar (que inclou els programes 464A i 464B).

7. Pere Ortega; *La burbuja de las armas y la industria militar en España*. Centre Delàs d'Estudis per la Pau, informe n. 33, juny 2017. Pere Ortega i Xavier Bohigas; *Los despropósitos del gasto militar*. Centre Delàs d'Estudis per la Pau, informe n. 34, juny 2017

Fins la data les quantitats retornades, per part de la indústria militar, dels crèdits per al desenvolupament de l'armament han estat ínfimes. Pel que fa a aquests crèdits en R+D, s'han convertit en ajudes directes a la indústria militar

Gràfic 3. Comparativa de les quantitats pressupostades en algunes àrees d'investigació en els PGE de 2018

Font: Elaboració pròpia a partir dels PGE

Però la comparació resulta encara més escandalosa si atenem als fons realment utilitzats, no als pressupostats que acabem de comentar. Així, per exemple, dels fons destinats a R + D (civil i militar) en el pressupost de 2011 només es van executar el 57%. Aquest percentatge ha anat disminuint en els exercicis successius, arribant a un escanyolit 38% d'execució en l'exercici del 2016. La majoria dels fons no utilitzats corresponen a fons financers (crèdits). (8) Aquesta baixa execució del pressupost no s'observa en la R + D militar, que segueix tenint una taxa d'execució superior al 90%. Això indica que, en els últims exercicis pressupostaris, s'ha gastat molt menys en R + D civil del que s'havia pressupostat inicialment. (9)

Aquesta singularitat en l'execució pressupostària té dues implicacions rellevants. La primera és que els recursos dedicats realment a recerca civil seran molt inferiors als pressupostats. I, la segona, és que el percentatge corresponent a la R + D militar, respecte el total dedicat a recerca, serà molt superior al que reflecteix el pressupost. Així, si no hi ha canvis en l'execució del pressupost, les despeses realment realitzades en R + D militar superaran àmpliament el 9,6% de la R + D civil, que li correspon en els actuals pressupostos. Dada que considerem exagerada.

Aquesta situació ha estat denunciada per part de la comunitat científica en repetides ocasions, sense que s'hagi produït cap rectificació. A tot això, cal afegir que l'Estat espanyol dedica un dels menors percentatges, respecte el seu PIB, al finançament de la recerca en comparació amb altres estats del seu entorn. No és estrany, doncs, les contínues denúncies de la comunitat científica per canviar aquesta situació.

8. José de Nó i José Molero; *Análisis de los recursos destinados a I+D+i (Política de Gasto 46) contenidos en los Presupuestos Generales del Estado Aprobados para el año 2017*, Confederación de Sociedades Científicas de España (COSCE), Septiembre 2017. <http://www.cosce.org/pdf/InformeCOSCEPGE2017Aprobados.pdf>
9. Xavier Bohigas; "La financiación de la investigación civil y militar en el sector público estatal", *Papeles de relaciones ecosociales y cambio global*, N. 137 2017, pp. 159-172